

10-49035945

(nastavak sa 14 strane)

ARAGON O TENDENCIJAMA U SAVREMENOJ POEZIJI

Objavljujemo intervju Edita Mora sa Aragonom u okviru ankete koju ona i Pier de Boudier vode u listu „Les Nouvelles Litteraires“ želeći da se nešto progovori o tendencijama u savremenoj poeziji.

Već odavno nije potrebno prethodno predstavljati Luju Aragona koji je postao, sasvim kratko, — Aragon. On nonšalantno sedi u svojoj kancelariji od mahagonija između Balzakove biste i potresnog „Materinstva“ od keramike; ali kad govori o poeziji, ustaje i neumorno korača, najčešće skrštenih ruku, pogleda izgubljenog u zelenoj boji tepiha. Postavljam mu bilo kakvo pitanje: jednostavna prizma za sjaj njegove misli. On govori, ja slušam. Slušam pesnika koji u celom svom delu opева ljubav prema jednoj ženi, od „Les Elzi“ (Fontaine, Alger, 1941) i „Elzinih očiju“ (Cahiers du Rhone, Neuchatel, 1942) pa do „Elze“ (Gallimard, 1959) jedne od najlepših ljubavnih pesama na francuskom jeziku.

— Savremeni pesnici? Teško mi je da o njima govorim uopšteno, a ako bih govorio pojedinačno, voleo bih da imam pravično gledište; ali u toj parnici ja sam u isti mah i sudija i stranka... Ipak, mogu potvrditi da čitam sve pesnike, i loše i dobre. Čak i kod loših pronadje se ponekad izvrsna linija ili neki krik... čini mi se da je i to veoma dragoceno.

„Vidite, ja pripadam generaciji koja je posle rata (od 1914) zauzela prema poeziji kao i prema svim ostalim stvarima žestoko negativan stav. Smatram da je naša zajednička zasluga, moja i mojih prijatelja, prvih nadrealista: Bretona, Elijara, Supoa, u tome što smo, označivši svoju distancu od pozicija Dade, zadržali da se napravi balans poezije svih vremena. To je upravo ono što snažno obeležava prelaz Dade u nadrealizam. Mi, i jedni i drugi, odgovorni smo za tu reviziju, a i takodje i naši mladi drugovi koji su nam se tada pridružili — Desno, Arto, Vitrak itd. Ponovo smo izneli na videlo veliki broj pesnika koji su bili voljeni, pa zaboravljeni, pa čak i onih koji

nikada nisu bili omiljeni. Nismo prvi počeli da cenimo Remboa, ali prvi smo mu dali dominantno mesto, prvi smo sagledali i to da je Lotreamon veliki pesnik a ne samo fonem.

— Vi ste na neki način rehabilitovali i Viktora Igoa? — U to vreme borili smo se protiv potcenjivanja koje su izvesni pokazivali prema njemu, a osetili smo i ono što se sa prezirom nazivalo „mali romantičari“ od Alojzusa Bertrana pa prema Petrusu Borelu. Išli smo do pesnika XVI. veka, do Morisa Sceva posebno, a što se tiče stvari bližih nama, jedan sam od onih koji su snažno stavili akcenat na pesnike kao što su Zermen Navo i Sarl Kros. Danas, tridesetpet godina kasnije, može se procentiti u kojoj smu meri imali pravo jer su taj izbor, koji je mogao da se shvati i kao stvar individualnog i pasioniranog ukusa, sada usvojile generacije koje nam slede, a potvrdili ga mnogobrojni pisci i kritičari. Uostalom, izvesne od tih pesnika sada bolje poznaju no što smo ih mi sami poznavali.

— Zar vam se ne čini da bi se i u poeziji takodje moglo govoriti o pravih modama, prolaznim i kapricioznim? — Svakako. Životno iskustvo iz te oblasti pokazalo mi je da opšte mišljenje mojih savremenika, čak i najkvalifikovanijih, pesnika naprimer, sledi, što se poezije tiče, mode koje nisu doduše bez zanimljivosti ali koje su ipak samo neke. Zbog ljubimaca tih moda izvesni pesnici blede, ne čuje se više za njih... Frapantan je primer Viktora Igoa. Smatrali su da je ogroman deo njegovog opusa čisto akademska produkcija, nečitljiva za mlade. Trebalo je da se desi strašan preokret: Otpor, pa da knjiga „Kazne“ (Les Châtiments) kao elemenat kolektivne emocije ponovo dobije svu svoju nosivost.

„U mojoj biblioteci ima oko milion pesama koje niko nikada nije čitao. Ali uvek sam mislio da u toj masi knjiga postoje pesnici koje ne umemo čitati i da će jednog dana ljudi u tome nešto pronaći, da će nas smatrati slepima i gluvima. Možda će te stvari za budućnost biti dragocenije no kompletna dela ljudi koje sada smatramo velikim pesnicima...“ — Dakle, za poeziju uopšte ne bi postojala objektivna realnost? — Ili, bolje rečeno, njena realnost je u misteriji... Ja sam u vezi s tim mnogo zapamtio od obuke — oh! koja nije bila malo didaktična — Apolinerove. On je svuda tražio poeziju, bilo u rečima šansonera, bilo u kafanskim razgovorima. Sećam se da je zapamtio ova dva stiha jedne šansone, citirao ih i o njima govorio: „To je velika poezija.“

Zatvorite vrata naših cvetnih (ortova), Mirte su uvele, ruže su mrtve. „Ubedjen sam da skoro kod svih pesnika ima tih uvelih ruža koje će danas ili sutra ponovo procvetati — izuve, naravno, kod pesnika bez misterije kojima su se svojevremeno svi savršeno divili, bilo šta da su stvorili, a čije tkanje možemo danas da zanemarimo, bilo da se radi o opatu Delilu ili o Polu Valeriju!“

— Da li zovete pesnicima samo one koji pišu stihove? — Što se tiče onih o kojima sam vam dosada govorio — da. Ali što se tiče savremenih pesnika postoji mnogo poezije u prozi. Najpre, istinske pesme u prozi od Alojzusa Bertrana pa do Maksa Žakoba i dalje; ali i u francuskoj prozi ima poezije. Ne može se smatrati potpuno stranom francuskom pesništvu ni Koletina proza, ni Žiroduova, a dodacu: ni proza Mišel Bitora.

— Navodite mi imena prozajista, citirali ste mi pesnike koji više ne postoje, zar mi nećete reći koje savremene pesnike posebno volite? — Dobro, postoje dvojica, teško mi je reći koji je od njih veći pesnik: Sen-Džon Pers ili Pjer Reverdi. Ali moj ukus, što se poezije tiče, prevazilazi nacionalne okvire; posebno volim engleske pesnike. Veoma mi se sviđaju elizabetijanci (i to ne samo dram-

ski pisci), zatim Kits i Seli, i mnogi drugi, ubrojavi tu i ljude, u mom smislu jako nepoznate, kao što su, naprimer, pesnici engleskog Srednjeg veka, a u XIX. veku Tomas Vud, taj humoristički pesnik od koga polazi žica engleske poezije koja, uostalom, ima korene kod Kitsa i svih non sense pisaca, a koja se izražava, rascvetavajući se, kod Luisa Kerola. Sviđaju mi se španski pesnici, a istinski strast osećam prema trojici ruskih pesnika: Puškinu, Ljermontovu i Majakovskom. Naučio sam vrlo brzo ruski da bih ih mogao čitati.

— Vi ste, dakle, naučili mnogo jezika u želji da čitate pesnike? — Italijanski takodje, prevodio sam Petrarku; ali verujem da pesnici, uopšte uzevši, ne vole ono što se radi sa njihovim pesmama prilikom prevodjenja na strane jezike.

— Volela bih da mi nešto kažete o vašoj interpunkciji, odnosno o ainterpunkciji kod vas... — Svi su pokušavali da me nagovore da uspostavim interpunkciju. Ali konačno su se umorili i sada je stvar u redu. Uostalom, francuski stih ima interpunkciju tek od Srednjeg veka: njeno izostavljanje nije pronalazak modernih pesnika! Malarme ju je uprostio do krajnje mere, a Apoliner i izvestan broj pesnika posle njega, potpuno su je ukinuli.

Za mene je to pitanje dikcije. Mrzim uobičajenu dikciju stiha: stih se više ne čuje kao jedinstven. Hoću da se zaustavlja kod rime; pesma je celina i osim rime ne treba da ima druge interpunkcije. Izostavljanje tih „stvari“ (znakova interpunkcije) koje jedino označavaju zastoje u govoru, to je ustvari samo izostavljanje samovoljnih pauza.

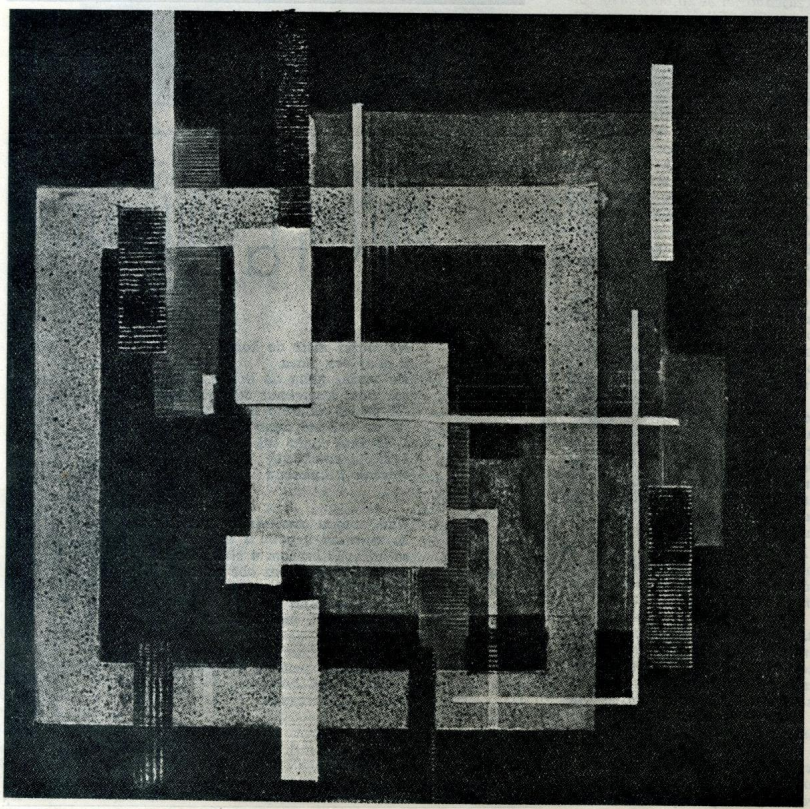
„Obsustvo interpunkcije ima veliki uticaj na poeziju, jer kada je ne stavljate na isti način: pišete potpuno izbegavajući svaku dvoismislenost ili naprotiv, više puta baš to dozvoljava izvesne obrte i čini podesnim da ljudi prime dva značenja pojedinog stiha koja su u vezi i koja naporedu žive u sluhov pesnika, ali od kojih jedno ipak prevladjuje.“

— Vi ćete ostati verni rimi? — Uopšte uzevši, ja sam joj veran, ali ne smatram je obaveznom, smatram da je ona elementarna pesme, ali mogu se stihovi stvarati i drukčije, rima ne mora biti na kraju stiha. Vidite, najteža stvar u ovoj oblasti je to što sve izrečeno odmah počne da važi kao pravilo; veruje se da u poeziji treba da postoje pravila!... Ali svaki pesnik izmisli pravila za sebe; pravila uopšte nema. Ja pronalazim pravila za sebe, postavljam ih sebi, ali ne bi trebalo poverovati da su to obaveze i pravila koja važe i za druge!

S francuskog prevela Jasna MELVINGER

irene rice pereira

kompozicija u belom, 1942

REDAKCIJA OVOG BROJA ZAKLJUČENA JE 22 JUNA 1959 GODINE.

SLEDEĆI, 41-VI BROJ „POLJA“ IZACI ĆE U DRUGOJ POLOVINI MESECA SEPTEMBRA.

REZULTAT III KONKURSA „POLJA“ ZA KRATKU PRIPOVETKU

Redakcija lista za kulturu i umetnost „Polja“ na nedavno raspisani konkurs za kratku pripovetku primila je oko 100 radova. Odlučeno je da se prvom nagradom ne nagradi nijedan rad, a da se treća nagrada, u povećanom iznosu od 15000 dinara, dodeli Novici Mitiću za pripovetku „Zatim su digli sidro“.

Redakcija